

ГРОМОВА А. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права,
помічник судді Одеського апеляційного господарського суду

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ДОГОВОРУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУ

Враховуючи непросту ситуацію, яка склалася в банківській сфері, одним із перспективних напрямків діяльності банків є споживче кредитування.

Споживчий кредит усуває протиріччя між потребами населення і можливістю їх задоволення за рахунок поточних грошових доходів та активізує попит, сприяє підвищенню рівня добробуту населення та прискорює реалізацію товарів, скорочуються витрати на пакування та зберігання.

Існуючі загальні норми з банківського кредитування не враховують специфіку даного виду кредитування, а відсутність чіткості у формулюваннях призводить до різного їх тлумачення і проблем у правозастосовчій практиці. Подібна ситуація не відповідає сучасним потребам в умовах неухильного зростання обсягу надання кредитів фізичним особам (споживачам) та потребує якнайшвидшого вирішення.

При дослідженні даного поняття, необхідно зазначити, що в науковій літературі відсутнє чітке поняття «споживчий кредит».

Згідно чинного законодавства, споживчий кредит — це кредит, який надається тільки в національній грошовій одиниці фізичним особам — резидентам України на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг, і повертається в розстрочку, якщо інше не передбачено умовами кредитного договору.

Західними науковцями споживчий кредит визначається, як кредит, наданий позичальнику для придбання товарів споживчого характеру та оплати споживчих послуг. [1]

Основною ознакою споживчого кредиту є кредитування остаточного споживання. Споживчий кредит дає змогу населенню споживати товари і послуги до того, як споживачі мають можливість їх оплатити.

Відповідно до цільового призначення і виникають цивільно-правові відносини з надання (отримання) споживчого кредиту, на підставі кредитного договору.

Отже, проаналізуємо договір споживчого кредиту з урахуванням специфіки. Проблема полягає в тому, що на практиці поняття «споживчий кредит» сприймається як «кошти на будь-що», як правило без належного забезпечення для придбання будь-якого товару чи послуги. Таким чином банк-позичальник не уточнює цілі кредитування у фізичної особи, тобто кошти можуть бути витрачені на освіту, лікування,

відпустку, ремонт чи купівлю житла, автомобіля або інших товарів як тривалого користування, так і першої необхідності.

Договір споживчого кредиту має консенсуальний характер. Виходячи зі своєї консенсуальної природи, він є двостороннім, оскільки правами й обов'язками наділені обидві сторони. Сторонами кредитного договору є кредитордавець — банк або інша фінансова установа і позичальник — фізична, що одержує кошти для споживчих цілей. Банк — це юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України надавати кошти за договором споживчого кредиту.

Фінансовою установою є юридична особа, яка відповідно до закону надає кошти за договором споживчого кредиту, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку, що відповідно до закону має право за рахунок залучених коштів надавати споживчі кредити на власний ризик.

Позичальниками можуть виступати учасники цивільних відносин, зазначені у ст. 2 ЦК, однак враховуючи специфіку слід зазначити, що це як правило фізичні особи, які одержують кредити для власних потреб.

Споживчий кредит надається в грошовій сумі (як в національній, так і іноземній валюті та носить оплатний характер, є ряд проблемних питань, які виникли на практиці та пов'язані з наданням споживчого кредиту в іноземній валюті. Проценти нараховуються у вигляді відсотків на основну суму заборгованості або фіксованих сум з моменту надання споживчого кредиту позичальникові (зарахування на його рахунок). Розмір відсотків та порядок їх сплати мають бути передбачені договором. Як правило, на формування розміру відсотків впливає низка факторів, а саме: кредитний ризик, наявність забезпечення, попит і пропозиція, які склалися на кредитному ринку, строк користування кредитом, розмір облікової ставки й інші фактори. Крім указаних, на розмір процентної ставки може впливати також і маржа (банківська маржа), тобто випагорода кредитодавця. Розмір (ставка) відсотків, за деяким винятком, не може бути нижчим встановленого мінімуму.

Достатньо непростим питанням, яке потребує додаткового регулювання, є ризик при наданні споживчого кредиту та укладенні договору. Ризик полягає саме в неможливості повернення грошових коштів, отриманих позичальником за договором споживчого кредиту. В економіці існують різноманітні методи, за якими банківські установи намагаються звести до мінімуму свої кредитні ризики. Банки видають великі суми грошових коштів на тривалий термін лише в тому випадку, якщо клієнт має перевірену і досить хорошу попередню кредитну історію, має постійний дохід і може підтвердити свою платоспроможність документально. Так як зарплати більшості громадян не дуже високі і отримати кредит під заставу майна не кожен зможе, тому банки змушені

значно знизити основні вимоги до клієнтів. Чим більше клієнтів банк залучить, тим більші ризики споживчих кредитів. Щоб убезпечити себе від подальших проблем, банки-кредитори встановлюють великі процентні ставки на споживчий кредит, що для них є невеликою гарантією повернення основної частини кредиту і компенсацією ризику, так як по даному виду кредитування випадки непогашення кредиту найбільш часті. Але ризики при такому кредиті є не тільки у кредитора, а й позичальника. У першу чергу, договір споживчого кредиту може бути не зовсім «прозорим», і це призводить до того, що позичальник не тільки виплачує основну суму боргу, а значно переплачує за рахунок прихованих процентних ставок.

Список використаних джерел

1. Розенберг Дж.М. Словарь банковских терминов: пер. с. англ. / Дж. М. Розенберг: – М.: Инфра-М, 1997. – 360 с.
2. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар за заг. ред. Є. О. Харитонов, О. І. Харитонові, Н. Ю. Голубові, К: Правова єдність, 2007. – 1140 с.

ДАНЧА М. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права

ОКРЕМІ РИСИ КОЛЕКТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

В українському законодавстві не встановлені юридично терміни що таке «колектор», «колекторська компанія», «колекторські послуги». Не має вичерпного переліку послуг, які можуть надавати колектори. Тільки у проекті Закону України «Про заборону надання колекторських послуг щодо фізичних осіб-боржників» автори частково намагались на законодавчому рівні визначити поняття, що саме собою представляють «колекторські послуги».

Відповідно до вищевказаного проекту Закону України, колекторські послуги — послуги, які юридична чи фізична особа, яка не є кредитором у відповідному грошовому зобов'язанні, надає кредитору у сприянні щодо вчинення боржником дій із сплати простроченої заборгованості за грошовими зобов'язаннями шляхом усного, письмового (також з використанням електронного чи іншого засобу зв'язку) спілкування з ним, членами його сім'ї та іншими родичами, його роботодавцем, та іншими особами, які мають вплив на нього [3]. До